

การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

The Mobility of Myanmar Labours in the Fishery Industry in Muang District, Ranong Province

วารุณี พิศการณ¹ และบุษกร ถาวรประสิทธิ์^{2*}

Warunee Pitsakan¹ and Bussagone Tavonprasith^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน และศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยเก็บข้อมูลจำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุเชิงซ้อน ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จะมีการเคลื่อนย้ายมากับนายหน้า ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ย 14,290.75 บาท ระยะเวลาการเดินทางเฉลี่ย 5.37 วัน และเหตุผล คือ อัตราค่าจ้างของประเทศไทยที่สูงกว่า สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงาน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน อาชีพเดิม และประสบการณ์การทำงาน ส่วนระดับปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.21 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: การเคลื่อนย้าย แรงงานเมียนมาร์ อุตสาหกรรมประมง

Abstract

This research aims to study the characteristics, the factors affecting cost and length of mobility, and the level of problems of the migration of Myanmar labours in the fishery industry in Muang district, Ranong province. The data were collected from 400 samples. The study employed frequency, percentage, standard deviation, and Multiple Regression for analysis. The study found that most have moved by agent, the average cost for moving was 14,290.75 baht and the average length of the trip was 5.37 days, and the reason of mobility was the high wage rate in Thailand compare with Myanmar. The factors that influence cost and length of mobility were education, birthplace, family members, debt, occupation and experience in Myanmar significantly at 0.05. Finally, the level of problems was 3.21 that was at a moderate level.

Keywords: Mobility, Myanmar Labours, Fishery Industry

¹ นิสิตปริญญาตรี สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

² ผศ., สาขาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา 90000

¹ Undergraduate Student, Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

² Asst. Prof., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University, Songkhla, 90000

* Corresponding author: Tel.: 074-317618. E-mail address: bussagone@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ส่งผลให้การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่มีแรงงานรองรับไม่เพียงพอต่อความต้องการจ้างงาน เนื่องจากปัจจุบันคนไทยในประเทศมีโอกาสด้านการศึกษาสูง จึงทำให้มีการเลือกงาน ส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานที่ไร้ฝีมือก่อให้เกิดการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว 3 ประเทศที่ได้รับการผ่อนผันเป็นกรณีพิเศษ คือ เมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา อันเนื่องมาจากสาเหตุที่ในประเทศของตนมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ไม่ค่อยเติบโตทำให้ไม่มีงานเพียงพอที่จะรองรับประชาชนจำนวนมาก ดังนั้นผู้ประกอบการของไทยที่ต้องการแรงงานไร้ฝีมือก็ได้โอกาสในการจ้างแรงงานต่างด้าวเพราะค่าแรงที่ถูกกว่าการจ้างงานคนไทย และแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ก็ไม่เลือกงาน มีลักษณะนิสัยที่มีความอดทนสูง

จังหวัดระนองเป็นจังหวัดภาคใต้ตอนบน ตั้งอยู่ฝั่งทะเลอันดามัน และมีชายแดนติดกับประเทศเมียนมาร์ ประชาชนจังหวัดระนองเกือบหนึ่งในสามประกอบอาชีพการทำประมง รายได้จากการประมงมีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ ของจังหวัด เนื่องจากจังหวัดระนองเป็นจังหวัดที่มีอุตสาหกรรมประมงเป็นส่วนใหญ่ จึงต้องการแรงงานไร้ฝีมือเข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมประมง ทั้งนี้ คนในจังหวัดระนองน้อยคนที่จะทำงานรับจ้างในอุตสาหกรรมประมง เพราะเป็นงานที่ต้องใช้ความอดทนสูง จึงส่งผลให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดระนองเป็นจำนวนมาก จากสำนักงานจังหวัดระนอง [1] สถิติจังหวัดระนองมีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือเป็นอันดับสามของจังหวัดภาคใต้รวม 51,552 คน แบ่งเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายจำนวน 51,108 คน และคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายจำนวน 444 คน จากจำนวนแรงงานต่างด้าวดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นแรงงานเมียนมาร์ ซึ่งลักษณะของการเคลื่อนย้ายแรงงานจะต้องมีค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการเดินทางเป็นต้นทุนที่สำคัญในการที่แรงงานจะเคลื่อนย้าย นอกจากนั้น เมื่อแรงงานเมียนมาร์เคลื่อนย้ายมาทำงานในจังหวัดระนองแล้วย่อมต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมายทั้งจากการเคลื่อนย้ายแรงงานทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนการเคลื่อนย้าย เช่น การจัดทำเอกสารเดินทาง การจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ปัญหาที่เกิดระหว่างการเคลื่อนย้าย เช่น สภาพแวดล้อมในการเดินทาง ขั้นตอนในการเข้าประเทศไทย และปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเคลื่อนย้าย เช่น การปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในประเทศไทยทั้งด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และความเป็นอยู่

ดังนั้น จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น การศึกษาเรื่อง การเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง ในประเด็นศึกษาการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ และปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ภาครัฐและเอกชนในการป้องกัน แก้ไขปัญหาและจัดการเคลื่อนย้ายแรงงานเมียนมาร์ให้มีความถูกต้องตามกฎหมายและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเคลื่อนย้ายหรือการย้ายถิ่น ได้มีผู้ให้ความหมายและแนวคิดที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้
พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน [2] ได้ศึกษาจากงานวิจัยของ Ernst George Ravenstein ซึ่งแบบแผนการย้ายถิ่นที่เกิดขึ้นในช่วงที่ Ravenstein ทำการศึกษาวิจัยมีดังนี้

1. ในบรรดาเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดการย้ายถิ่นนั้น แรงจูงใจทางเศรษฐกิจมีความโดดเด่นมากที่สุด
2. ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบท ทำให้มีการย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมการค้าและเทคโนโลยีทำให้มีการย้ายถิ่นเพิ่มมากขึ้น
4. การย้ายถิ่นมักเป็นระยะทางสั้นๆ
5. การย้ายถิ่นมีลำดับขั้นตอน

6. กระแสการย้ายถิ่นก่อให้เกิดกระแสย้อนกลับ

7. ผู้ย้ายถิ่นระยะสั้นส่วนใหญ่เป็นสตรี

นอกจากนี้ พัชรวลัย วงศ์บุญสิน [2] ได้ศึกษาจากงานวิจัยของ Michale J. Piore ซึ่งได้พัฒนาทฤษฎีที่เรียกว่า ตลาดแรงงานทวิลักษณ์ ขึ้นมาเพื่อเป็นทางเลือกในการอธิบายการย้ายถิ่นจากมุมมองด้านอุปทานของตลาดแรงงาน ซึ่งสมมติฐานหลักของทฤษฎีนี้มีดังต่อไปนี้

1. การย้ายถิ่นเป็นผลจากปัจจัยดึงดูดในประเทศปลายทางซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

2. ปัจจัยดึงดูดในประเทศปลายทางที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นจากประเทศกำลังพัฒนาแบ่งออกได้ 2 ประการ คือ ตลาดแรงงานและนโยบายการจ้างงาน

3. ตลาดงานในแต่ละประเทศมีลักษณะแยกชั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ตลาดปฐมภูมิและตลาดทุติยภูมิ

4. สภาพการณ์ของตลาดระดับล่างซึ่งกำลังแรงงานท้องถิ่นไม่พึงประสงค์จะทำนั้นเป็นที่มาของอุปสงค์ของการนำเข้าแรงงานในตำแหน่งระดับล่างที่ว่างลงเป็นจำนวนมาก

5. การย้ายถิ่นข้ามชาติ เกิดขึ้นเมื่อประเทศปลายทาง มีอุปสงค์แรงงานเกิดขึ้นในตลาดทุติยภูมิ ซึ่งเน้นแรงงานระดับล่างเป็นหลักอุตสาหกรรมการผลิตโดยอุปสงค์ดังกล่าว ได้รับการตอบสนองจากแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติระดับล่าง

6. การที่มีอุปสงค์ต่อแรงงานต่างชาติเกิดขึ้นในประเทศปลายทางซึ่งเป็นสังคมอุตสาหกรรมทันสมัยสามารถอธิบายได้ ดังนี้ มีการขาดแคลนแรงงานทั่วไป มีความจำเป็นต้องมีแรงงานทำในตำแหน่งระดับล่าง และมีการขาดแคลนแรงงานในระดับล่างของตลาดแรงงาน

7. การที่อุปสงค์ได้รับการตอบสนองจากแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติระดับล่างมิใช่เพียงแต่ความแตกต่างด้านค่าจ้างระหว่างประเทศต้นทางกับปลายทาง แต่สามารถอธิบายได้ด้วยลักษณะงาน 2 ประการดังนี้ เป็นงานที่ผู้ย้ายถิ่นรับได้ตามโครงสร้างพื้นฐานสังคมเดิมในประเทศบ้านเกิด และเป็นงานชั่วคราวที่ผู้ย้ายถิ่นเองไม่ได้ใส่ใจที่จะฝากชีวิตไว้ตลอดชีพ

8. ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อตลาดระดับล่าง คือ หน่วยงานจ้างและนโยบายการจ้างงานในประเทศปลายทาง ในขณะที่ตัวแปรด้านผู้ย้ายถิ่นหรือความแตกต่างของอัตราค่าจ้างที่แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกเคยอธิบายไว้นั้นเป็นข้ออธิบายเสริม

บุญคง หันจางสิทธิ์ [3] ได้ศึกษางานของ Lee ซึ่งได้ขยายความทฤษฎีการย้ายถิ่นว่า ทุก ๆ พื้นที่ต้นทางและปลายทาง มักจะมีแรงบวกหรือปัจจัยดึงดูดดึงดูดประชากรมิให้ย้ายถิ่นไปที่อื่น ขณะเดียวกันก็จะมีแรงลบที่ผลักดันให้ประชากรย้ายถิ่นแต่อย่างใด ผลรวมของแรงเหล่านี้ มากหรือน้อยจะผันแปรไปตามบุคลิกภาพและคุณสมบัติส่วนตัวบุคคล อันได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ระดับความชำนาญ เชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์และคุณสมบัติอื่นของประชากรที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการอพยพย้ายถิ่นในทัศนะของ Lee มี 4 ประการ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นทางมีสาเหตุมาจากการ “ผลัก” อันเกี่ยวข้องกับย้ายถิ่นออกจากถิ่นที่อยู่เดิมหรือถิ่นต้นทาง เนื่องจากความล้มเหลวในการประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการทำการเกษตรทำให้ต้องย้ายออกจากชนบทเข้าสู่เมือง

2. ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ปลายทางมีสาเหตุมาจากการ “ดึง” ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการย้ายเข้าไปในลักษณะที่ดึงดูดใจให้ประชากรย้ายเข้าไปยังถิ่นที่อยู่ใหม่ เป็นต้นว่าการมีสภาพการทำงานที่ดีกว่าเดิม

3. อุปสรรคทั้งหลายกั้นขวางอยู่ระหว่างพื้นที่ต้นทางและปลายทาง อันอาจเป็นผลให้การย้ายถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้หรือเกิดขึ้นช้าลง ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารที่ต้องจ่ายระหว่างการย้ายถิ่น

4. ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้ง อายุ เพศ การศึกษา และอื่น ๆ ซึ่งในทัศนะของ Lee การย้ายถิ่นเกิดขึ้นได้เพียงเพราะเหตุผลส่วนตัว ซึ่งมักจะเป็นกรณีการย้ายถิ่นติดตามครอบครัว หรือการย้ายถิ่นเพื่อเผชิญโชคในแหล่งใหม่

นอกจากนี้ ทัศนะของ Lee ดังกล่าว ยังสะท้อนให้เห็นว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นเมื่อมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น แล้วเปรียบเทียบผลดีที่จะได้รับกับผลเสียที่จะเกิดขึ้นถ้าผลดีมากกว่าผลเสียหรือต้นทุนแล้ว เขาก็จะตัดสินใจย้ายถิ่น

ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ทั้งหมดที่เข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ที่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง จากสำนักงานจังหวัดระนอง(2557) [1] สถิติปีพ.ศ.2557 มีแรงงานเมียนมาร์ ทั้งหมดที่ทำงานอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง มีจำนวน 25,456 คน แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 12,823 คน และเพศหญิงจำนวน 12,633 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนจากประชากรของแรงงาน เมียนมาร์ที่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง โดยผู้วิจัยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสำรวจ ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้กำหนด ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ร้อยละ 5 ซึ่งสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณสูตรของทาโร ยามาเน่ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยที่นำเชื่อถือได้คือ 394 ตัวอย่าง แต่ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ตัวอย่าง โดยในการสุ่มตัวอย่งนั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยจะใช้วิธีการคัดเลือกแบบมีจุดประสงค์/เฉพาะเจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา เพื่อเป็นตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดมุ่งหมายและตัวแปรที่จะทำการศึกษา ซึ่งการใช้แบบสอบถามนั้น ผู้วิจัยจะต้องอาศัยล่ามชาวเมียนมาร์ที่สามารถพูดภาษาไทยได้ชัดเจน เป็นผู้ช่วยในการสัมภาษณ์โดยตรงกับตัวอย่างแรงงานเมียนมาร์ เพื่อใช้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา แบ่งเป็น 4 ตอน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายแรงงาน และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามหาภาคสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การประเมินตามแบบลิเคิร์ต (Likert) และการวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุเชิงซ้อน (Multiple Regression) โดยมีแบบจำลอง ดังนี้

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Sex} + \beta_2 \text{Age} + \beta_3 \text{Sta}_1 + \beta_4 \text{sta}_2 + \beta_5 \text{Edu}_1 + \beta_6 \text{Edu}_2 + \beta_7 \text{Edu}_3 + \beta_8 \text{Edu}_4 + \beta_9 \text{Hom}_1 + \beta_{10} \text{Hom}_2 + \beta_{11} \text{Hom}_3 + \beta_{12} \text{Hom}_4 + \beta_{13} \text{Num} + \beta_{14} \text{Deb} + \beta_{15} \text{Occ}_1 + \beta_{16} \text{Occ}_2 + \beta_{17} \text{Occ}_3 + \beta_{18} \text{Inc} + \beta_{19} \text{Exp}$$

- โดยที่
- Y_1 แทน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (COST) (บาท)
  - Y_2 แทน ระยะเวลาในการเดินทาง (DAY) (วัน)
  - Sex = เพศ
  - Age = อายุ (ปี)
  - Sta = สถานภาพ (Ref = หย่า/หม้าย)
    - Sta_1 = โสด
    - Sta_2 = สมรส
  - Edu = ระดับการศึกษา (Ref = ปริญญาตรีหรือสูงกว่า)
    - Edu_1 = ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า
    - Edu_2 = มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
    - Edu_3 = มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า
    - Edu_4 = อนุปริญญาตรี
  - Hom = ภูมิลำเนา (Ref = อื่น ๆ)
    - Hom_1 = เกาะสอง
    - Hom_2 = ทวาย
    - Hom_3 = ย่างกุ้ง
    - Hom_4 = มะริด
  - Num = จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)
  - Deb = ภาระหนี้สิน (บาท)
  - Occ = อาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ (Ref = อื่น ๆ)
    - Occ_1 = เกษตร
    - Occ_2 = รับจ้าง
    - Occ_3 = ค้าขาย
  - Inc = รายได้ที่ทำงานในประเทศเมียนมาร์ (บาท)
  - Exp = ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (ปี)

ผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า แรงงานเมียนมาร์ที่ทำงานในอุตสาหกรรมประมง อำเภอเมือง จังหวัดระนอง เป็นเพศชาย 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 และเพศหญิง 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.8 และช่วงอายุ 61 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมา คือ หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 31.0 และโสดน้อยที่สุด ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา คือระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 31.5 และระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าน้อยที่สุด มีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในทวาย คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมาคือ ย่างกุ้ง คิดเป็นร้อยละ 24.0 และน้อยที่สุด คือ เกาะสอง โดยส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน คน คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมาจะมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7-9 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 10 คนขึ้นไปน้อยที่สุด มีภาระหนี้สินไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.8 รองลงมาจะมีภาระหนี้สินในช่วง 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.8 และภาระหนี้สินในช่วง 50,000 บาทขึ้นไปน้อยที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงการประกอบอาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ก่อนที่จะเคลื่อนย้ายพบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา คือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 27.0 และเกษตรกรน้อยที่สุด โดยพบว่า มีประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาจะอยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 21-25 ปี น้อยที่สุด ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ทำงานในประเทศเมียนมาร์ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 2,001-3,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาจะมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 3,001-4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.3 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 5,000 น้อยที่สุด

สำหรับลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมงพบว่า ส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางการอพยพย้ายถิ่นมากับนายหน้า คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมาคือ ครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 28.3 และมากับนายจ้างน้อยที่สุด จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมาคือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 20,001-25,000 บาทน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14,290.75 บาท ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 5-6 วัน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 11 วันขึ้นไปน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.37 วัน และมีเหตุผลในการเคลื่อนย้ายส่วนใหญ่มีเหตุผลว่าประเทศไทยมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเมียนมาร์ คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมา คือ มีเพื่อนและญาติแนะนำให้มาทำงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 16.0 และเหตุผลรัฐบาลเมียนมาร์ผิดจัดการทำมาหากินยากลำบากน้อยที่สุด

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ค่าใช้จ่าย (COST) และระยะเวลาเดินทาง (DAY) ในการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง พบว่า

$$\begin{aligned} \text{COST} = & 16732.866 + 4188.098 \text{ Edu}_3^{***} - 15486.004 \text{ Hom}_1^{***} - 4924.542 \text{ Hom}_2^{***} \\ & (11.253) \quad (4.081) \quad (-13.714) \quad (-4.800) \\ & - 9718.490 \text{ Hom}_4^{***} - 576.353 \text{ Num}^{***} + 0.173 \text{ Deb}^{***} + 131.124 \text{ Exp}^{**} \\ & (-8.039) \quad (-2.726) \quad (8.319) \quad (2.344) \\ R^2 = & 0.486 \quad \text{Adj } R^2 = 0.477 \quad F\text{-stat} = 52.971^{***} \quad D.W. = 1.753 \end{aligned}$$

จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรอิสระ 7 ตัวที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ได้แก่ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย (Edu_3) ภูมิลำเนาเกาะสอง (Hom_1) ภูมิลำเนาทวาย (Hom_2) ภูมิลำเนามะริด (Hom_4) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) ภาระหนี้สิน (Deb) และประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (Exp) ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (Edu_3) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 4188.098 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางมากกว่าแรงงานที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 4188.098 บาท เนื่องจากแรงงานที่มีการศึกษาสูงส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการเคลื่อนย้ายแรงงานด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับนายหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ วอกลาง [4] ที่ว่ากระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาครั้งแรก มาจากจังหวัดเชียงใหม่ประเทศพม่ามากที่สุด เส้นทางอพยพส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาที่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย ลักษณะการเดินทางเข้ามา คือ มากกว่าครึ่งเดินทางเข้ามาคนเดียวที่เหลือเดินทางเข้ามาพร้อมกับญาติและเพื่อน ประมาณหนึ่งในสามมีเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายของแรงงานพม่าอยู่ในจังหวัดเชียงรายก่อนแล้ว และทำหน้าที่ช่วยเหลือให้การเดินทางเข้ามา

ภูมิลาเนาเกาะสอง (Hom₁) ภูมิลาเนาทวาย (Hom₂) และภูมิลาเนามะริด (Hom₄) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -15486.004 -4924.542 และ -9718.490 นั่นคือ แรงงานที่มีภูมิลาเนาดังกล่าวมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อยกว่า แรงงานที่มีภูมิลาเนาอื่นๆ เนื่องจากภูมิลาเนาดังกล่าวอยู่ในใกล้ชายแดนไทยในจังหวัดระนอง โดยเฉพาะ เกาะสองซึ่งอยู่ใกล้ จ.ระนองที่สุด จะเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างจากจ.ระนองในระยะทางที่ มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของลือชัย วงษ์ทอง (2539)[5] ที่ว่าชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะมาจากพื้นที่ทวาย มะริด มอละหม่าง จะเดินทางโดยเรือมาที่เกาะสอง ส่วนผู้ที่มาจากย่างกุ้งจะมาโดยเครื่องบินมาที่เกาะสองแล้ว จึงข้ามเข้ามาที่ท่าเรือสะพานปลา อำเภอเมือง จังหวัดระนอง และมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มากับเรือประมงแล้วเข้ามาที่แพนายจ้าง โดยตรง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -576.353 นั่นคือแรงงานมีจำนวนสมาชิกใน ครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางลดลง 576.353 บาท เนื่องจากแรงงานที่มีสมาชิกครอบครัวมากซึ่ง ภาระค่าใช้จ่ายมากตามไปด้วย ดังนั้นแรงงานเหล่านี้จะพยายามใช้จ่ายให้น้อยเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบกับครอบครัวมากจนเกินไป รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำงานในประเทศไทยด้วยเช่นกัน

ภาระหนี้สิน (Deb) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.173 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีจำนวนภาระหนี้สิน เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น 0.173 บาท อาจจะเป็นเนื่องจากการที่แรงงานมีภาระหนี้สินที่จำเป็นต้องชำระคืนให้กับ เจ้าหนี้ ดังนั้นอาจต้องพยายามมาทำงานทำในประเทศไทยซึ่งมีรายได้ที่ดีกว่า ซึ่งความจำเป็นเร่งด่วนนี้อาจส่งผลให้แรงงานอาจ ต้องมีค่าใช้จ่ายพิเศษเพิ่มกว่าแรงงานที่อาจจะไม่มีภาระหนี้สินซึ่งอาจจะไม่จำเป็นเร่งด่วนในการเดินทาง

ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (Exp) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 131.124 หมายความว่า ถ้า แรงงานมีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ เพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น 131.124 บาท อาจจะเป็นเนื่องจากการที่แรงงานที่มีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์มาก จะพยายามหาข้อมูลทางเลือกในการ ทำงานในประเทศไทยที่ดีและการเดินทางที่สะดวกสบายถึงแม้ว่าจะเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นก็ยอม ในขณะที่แรงงานมี ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์น้อยกว่ามีความต้องการเข้ามาทำงานอะไรก็ได้ไม่คอยเลือกถ้ามีโอกาสก็เข้ามา ทันทีดังนั้นจึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่น้อย

$$\begin{aligned} \text{DAY} &= 7.315 - 5.862 \text{ Hom}_1^{***} - 2.083 \text{ Hom}_2^{***} - 3.098 \text{ Hom}_4^{***} - 0.106 \text{ Num}^{***} \\ &\quad (23.432) \quad (-24.512) \quad (-9.797) \quad (-12.271) \quad (-2.379) \\ &\quad + 1.82\text{E-}005 \text{ Deb}^{***} + 0.370 \text{ Occ}_2 + 0.036 \text{ Exp}^{**} \\ &\quad (4.071) \quad (2.175) \quad (3.080) \\ R^2 &= 0.642 \quad \text{Adj } R^2 = 0.636 \quad F\text{-stat} = 100.468^{***} \quad D.W. = 1.694 \end{aligned}$$

จะเห็นได้ว่ามีตัวแปรอิสระ 7 ตัวที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการเดินทาง ได้แก่ ภูมิลาเนาเกาะสอง (Hom₁) ภูมิลาเนาทวาย (Hom₂) ภูมิลาเนามะริด (Hom₄) จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) ภาระหนี้สิน (Deb) อาชีพเดิมรับจ้าง (Occ₂) และ ประสบการณ์การทำงาน (Exp) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ภูมิลาเนาเกาะสอง (Hom₁) ภูมิลาเนาทวาย (Hom₂) และภูมิลาเนามะริด (Hom₄) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -5.862 -2.083 และ -3.098 นั่นคือ แรงงานที่มีภูมิลาเนาดังกล่าวมีระยะเวลาเดินทางน้อยกว่าแรงงานที่มีภูมิลาเนาอื่น ๆ เนื่องจากภูมิลาเนาดังกล่าวอยู่ในใกล้ชายแดนไทยในจังหวัดระนอง โดยเฉพาะเกาะสองซึ่งอยู่ใกล้ จ.ระนองที่สุด จะระยะเวลา เดินทางสั้นที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับที่อื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างจาก จ.ระนองในระยะทางที่มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของลือชัย วงษ์ทอง [5] ที่ว่าชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะมาจากพื้นที่ ทวาย มะริด มอละหม่าง จะเดินทางโดยเรือมาที่ เกาะสอง ส่วนผู้ที่มาจากย่างกุ้งจะมาโดยเครื่องบินมาที่เกาะสองแล้วจึงข้ามเข้ามาที่ท่าเรือสะพานปลา อำเภอเมือง จังหวัด ระนอง และมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มากับเรือประมงแล้วเข้ามาที่แพนายจ้างโดยตรง

จำนวนสมาชิกในครอบครัว (Num) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ -0.106 นั่นคือแรงงานมีจำนวนสมาชิกใน ครอบครัวเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้มีระยะเวลาเดินทางลดลง 0.106 วัน เนื่องจากแรงงานที่มีสมาชิกครอบครัวมากซึ่งมีความ ผูกพันกับสมาชิกครอบครัวที่มากตามไปด้วย ดังนั้นแรงงานเหล่านี้จะพยายามใช้เวลาอยู่กับครอบครัวให้มากที่สุดและพยายาม เลือกระยะเวลาเดินทางให้น้อยที่สุด

ภาระหนี้สิน (Deb) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 1.82E-005 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีจำนวนภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ระยะเวลาเดินทางเพิ่มขึ้น 1.82E-005 วัน อาจจะเนื่องจากการที่แรงงานมีภาระหนี้สินที่จำเป็นต้องชำระคืนให้กับเจ้าหนี้ ดังนั้น อาจต้องพยายามมาทำงานทำในประเทศไทยซึ่งมีรายได้ที่ดีกว่า ซึ่งความจำเป็นเร่งด่วนนี้อาจส่งผลให้แรงงานยอมที่จะเสียเวลาเดินทางที่ไม่ค่อยสะดวกสบาย แต่สำหรับแรงงานไม่มีภาระหนี้สินซึ่งอาจจะไม่จำเป็นเร่งด่วนในการเดินทางและสามารถรอการเดินทางที่มีความสะดวกสบายและรวดเร็วกว่าเดิมได้

อาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ที่เป็นประเภทรับจ้าง (Occ2) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.370 หมายความว่า ถ้าแรงงานที่มีอาชีพที่ทำในประเทศเมียนมาร์ที่เป็นประเภทรับจ้างจะมีระยะเวลาเดินทางมากกว่าแรงงานที่มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน 0.370 วัน เนื่องจากแรงงานอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่เวลาที่มีการเคลื่อนย้ายจะไปกันเป็นกลุ่มซึ่งอาจทำให้การเดินทางมีระยะเวลาที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นที่อาจสามารถเดินทางได้สะดวกและคล่องตัวมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ วอกกลาง [4] ที่ว่า กระบวนการย้ายถิ่นของแรงงานพม่าส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาครั้งแรก มาจากจังหวัดเชียงใหม่ของประเทศพม่ามากที่สุด เส้นทางอพยพส่วนใหญ่เดินทางเข้ามาที่อำเภอแม่สายจังหวัดเชียงราย ลักษณะการเดินทางเข้ามา คือ มากกว่าครึ่งเดินทางเข้ามาคนเดียว ที่เหลือเดินทางเข้ามาพร้อมกับญาติและเพื่อน ประมาณหนึ่งในสามมีเครือข่ายครอบครัวและเครือข่ายของแรงงานพม่าอยู่ในจังหวัดเชียงรายก่อนแล้ว และทำหน้าที่ช่วยเหลือให้การเดินทางเข้ามา

ประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ (Exp) มีสัมประสิทธิ์การถดถอย เท่ากับ 0.036 หมายความว่า ถ้าแรงงานมีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ เพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลกระทบต่อระยะเวลาเดินทางเพิ่มขึ้น 0.036 วัน อาจจะเนื่องจากการที่แรงงานที่มีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์มาก จะพยายามหาข้อมูลทางเลือกในการทำงานในประเทศไทยที่ดีและการเดินทางที่สะดวกสบายถึงแม้ว่าจะมีระยะเวลาเดินทางที่นานขึ้นก็ยอม ในขณะที่แรงงานมีประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์น้อยกว่ามีความต้องการเข้ามาทำงานอะไรก็ได้ไม่ค่อยเลือกถ้ามีโอกาสก็เข้ามาทันทีดังนั้นจึงทำให้มีระยะเวลาเดินทางที่น้อยกว่า

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยของปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง เท่ากับ 3.21 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สามารถพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของก่อนการเคลื่อนย้าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ไม่มีเอกสารการเดินทาง ใช้เวลานานในการทำเอกสารการเดินทาง ไม่ทราบวิธีการทำเอกสารการเดินทาง และการจัดเตรียมเอกสารมีความยุ่งยาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 3.17 2.81 และ 2.81 ตามลำดับ

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของระหว่างการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ กลัวการถูกจับกุมของเจ้าหน้าที่ ขั้นตอนการเข้าประเทศไทยมีความยุ่งยาก ใช้ระยะเวลานานในการเดินทาง ปัญหาสภาพแวดล้อมในการเดินทาง และปัญหาระหว่างเพื่อนร่วมเดินทาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89 4.68 3.06 2.48 และ 2.11 ตามลำดับ

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของหลังการเคลื่อนย้าย กรณีชีวิตความเป็นอยู่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ การไม่กล้าออกไปไหน การขาดความรู้เรื่องกฎหมาย การสื่อสารกับคนไทยไม่รู้เรื่อง ปัญหาด้านสภาพที่อยู่อาศัย ปัญหาด้านการรักษาพยาบาล และปัญหาด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 4.60 4.50 3.03 2.65 และ 1.56 ตามลำดับ และระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นของหลังการเคลื่อนย้าย กรณีสภาพการทำงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือ ปัญหาเรื่องค่าจ้างในการทำงาน ปัญหาเรื่องงานที่ได้ทำ ปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน และมีปัญหากับนายจ้างทำร้าย ค่าว่า ดูถูก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 2.47 2.44 และ 2.27 ตามลำดับ

เนื่องจากปัจจุบันแรงงานมีความสะดวกในการอพยพมีความคุ้นเคยในการเดินทาง เนื่องจากมีเครือข่ายญาติพี่น้องคอยช่วยเหลืออยู่ที่ประเทศไทยก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ วอกกลาง [4] ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่อยู่อาศัยจะมีปัญหาที่พบ คือ ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิต ปัญหาการเงิน ปัญหาครอบครัว และปัญหาการสื่อสารกับคนไทยไม่รู้เรื่อง ซึ่งปัญหาที่พบอยู่ในระดับปานกลาง และงานวิจัยของ เจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์ [6] ที่ว่าภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในสถานประกอบการจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับสูง การเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในสถานประกอบการจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยทางด้านการทำงาน พบว่า แรงงานข้ามชาติที่ได้รับใบอนุญาตทำงานมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานสูงกว่าแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้รับใบอนุญาตทำงาน

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ลักษณะการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมงพบว่า ส่วนใหญ่จะใช้ช่องทางการอพยพย้ายถิ่นมากับนายหน้า คิดเป็นร้อยละ 37.0 รองลงมา คือ ครอบครัว/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 28.3 และมากับนายจ้างน้อยที่สุด จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.3 รองลงมา คือ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.5 และ 20,001-25,000 บาทน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14,290.75 บาท ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 5-6 วัน คิดเป็นร้อยละ 31.3 รองลงมา คือ 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 11 วันขึ้นไปน้อยที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.37 วัน และมีเหตุผลในการเคลื่อนย้ายส่วนใหญ่มีเหตุผลว่าประเทศไทยมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเมียนมาร์ คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาคือ มีเพื่อนและญาติแนะนำให้มาทำงานในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 16.0 และเหตุผลรัฐบาลเมียนมาร์ผิดใจการทำมาหากินยากลำบากน้อยที่สุด สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ได้แก่ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ภูมิฐานะทางเศรษฐกิจ ภูมิฐานะทางอาชีพ ภูมิฐานะทางอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน และประสบการณ์การทำงานในประเทศเมียนมาร์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระยะเวลาในการเดินทาง ได้แก่ ภูมิฐานะทางเศรษฐกิจ ภูมิฐานะทางอาชีพ ภูมิฐานะทางอาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ภาระหนี้สิน อาชีพเดิมรับจ้าง และประสบการณ์การทำงาน นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมงพบว่า ค่าเฉลี่ยของปัญหาและอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเข้ามาทำงานของแรงงานเมียนมาร์ในอุตสาหกรรมประมง เท่ากับ 3.21 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. แรงงานเมียนมาร์ที่เดินทางเข้ามาทำงานในจังหวัดระนองมีค่าใช้จ่ายและระยะเวลาเดินทางค่อนข้างสูง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของเมียนมาร์ในการจัดส่งแรงงานเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมาย เพื่อลดปัญหาเรื่องการคิดค่านายหน้าทีเอาจัดเอาเปรียบมากจนเกินไป
2. แรงงานเมียนมาร์ที่มีภูมิฐานะอยู่ใกล้ประเทศไทยจะมีค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการเดินทางที่น้อยกว่าแรงงานที่มีภูมิฐานะที่อยู่ไกลกว่าดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของไทยที่ต้องการจ้างแรงงานเมียนมาร์ควรพิจารณาถึงแรงงานที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงก่อนเป็นลำดับแรก
3. แรงงานเมียนมาร์ที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยส่วนใหญ่มีความต้องการรายได้เพื่อนำไปใช้จ่ายภายในครอบครัวและชำระหนี้ ถึงแม้ว่าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและมีระยะเวลาเดินทางยาวนาน ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบด้านค่าจ้าง เงินเดือน และสวัสดิการต่าง ๆ ของแรงงานต่างด้าวควรให้ความยุติธรรมแก่แรงงานเหล่านี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานจังหวัดระนอง. (2557). ข้อมูลแรงงานต่างด้าวภายในจังหวัด. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2557, จาก <http://www.ranong.go.th/>.
- [2] พัชรพล วังศ์บุญสิน. (2553). การย้ายถิ่น: ทฤษฎีและความเป็นไปในเอเชีย. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.
- [4] วันเพ็ญ วอกกลาง. (2541). กระบวนการปรับตัวและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะอยู่ถาวรของแรงงานอพยพจากประเทศพม่า: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย. สาขาวิชาประชากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [5] ลือชัย วงษ์ทอง. (2539). การศึกษาวิถีชีวิตชาวพม่าที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในจังหวัดระนอง. หลักสูตรพัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [6] เจษฎา นกน้อย และวรรณภรณ์ บริพันธ์. (2556). การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของแรงงานข้ามชาติที่ทำงานในสถานประกอบการ จังหวัดสงขลา. สาขาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ.